

Renkajoen ja Renkajokivarren hoitotarpeen arviointi

Osmo Räihä

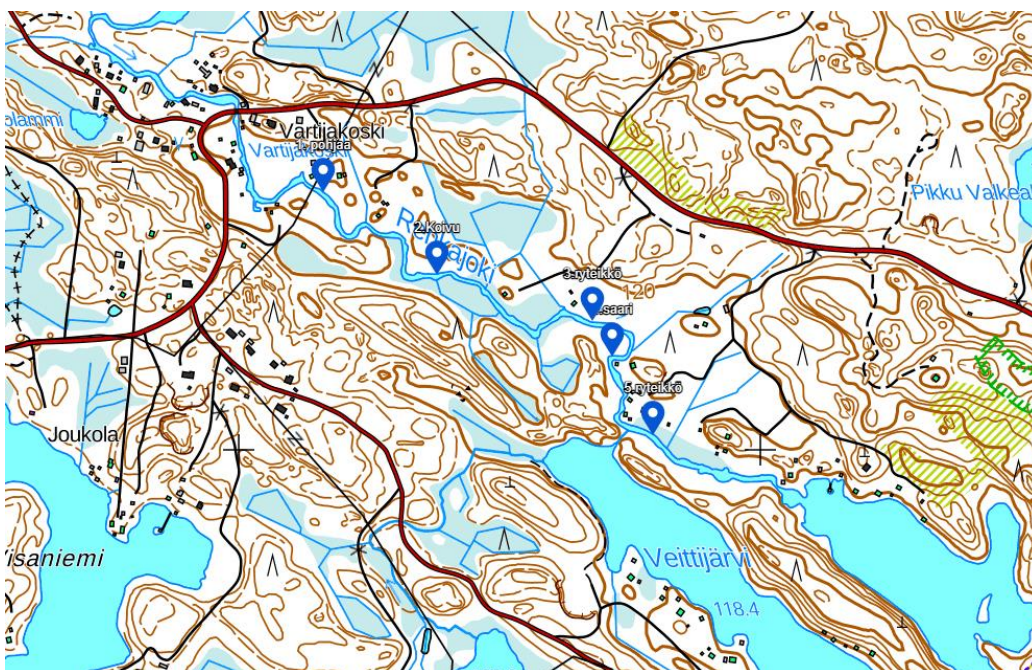
RENKAJOEN JA RENKAJOKIVARREN HOITOTARPEEN ARVIOINTI

Osmo Räihä

Arviointikäynti 14.5.

Tein 14.5. ensimmäisen arviointikäynnin Renkajoelle Vartijakosken ja Veittijärven väliselle alueelle. Edellä mainitulla välillä jokea on noin 1 km. Joki on kovapohjainen ja suuremman virtauksen paikoissa lietteestä vapaa. Pohjan kivikot erottuivat selvästi. Joki kulkee pääsääntöisesti luonnontilassa olevassa metsässä. Jokeen laskee kolme umpeen kasvamassa olevaa ojaa.

Arvioinnin tavoitteena on selvittää mahdollinen tarve joen tilan parantamiseksi tehtävistä toimenpiteistä. Arviointi perustuu paikalla tehtyyn havainnointiin. Tärkeimmät arviointikriteerit olivat veden virtaaman esteettömyys, kasvillisuus ja rehevöityminen sekä ihmisen tekemät muutokset joen ekologiseen tilaan.

Arvioinnin kuvauskohteet

Vesitilanne

Kyseisenä ajankohtana vettä oli joessa 0,5–1 m. Vesimäärä lienee ajankohtaan nähden suurehko myöhäisen kevään takia. Veden virtaus oli voimakasta. Heti alkuun kävi selväksi, että arviointikäyntejä on tehtävä myös kesällä kuivaan aikaan sekä syksyllä. Mökkiläisiä jututtaessani he kertoivat, että kesällä joki kuivuu paikoitellen puroksi. Otin vesinäytteen joesta ja vertasin sitä Renkajärvestä ottamaani näytteeseen tarkoituksena arvioida humuspitoisuutta väriä tutkimalla. Kummankin näytteen värit olivat aivan samat. Kuva 1.

Kasvillisuus ja rehevöityminen

Kasvukausi ei ole vielä kunnolla alkanut, joten senkin puolesta arviointia on jatkettava kesällä heinäkuun puolen välin paikkeilla. Ruokokasvia ja pajukkoa oli kahdessa suvantopaikassa kasvaneena saareksi joen keskelle. Tällainen virtaukseltaan hidaskasvupaikka alkaa kerätä lietettä ja edesauttaa kasvillisuuden lisääntymistä entisestään. Samoin yhteen paikkaan kaatunut iso koivu alkaa kerätä veden mukana tulevia aineksia. Kuvat 4, 7, 10 ja 13.

Ihmisen tekemät muutokset luonnontilaan

Joen varrella kyseisellä osuudella on kymmenkunta mökkiä talousrakennuksineen. Useimmat mökeistä on vanhoja, 70 ja 80 luvulla rakennettuja. Luontoa on kunnioitettu varsin hyvin. Ainakaan lähivuosina ei mökkitonteilla ole rantoja ruopattu. Jätevesien käsittelystä en saanut selvää.

Veittijärvestä tulevan puron kohdalla joen yli on rakennettu kaksi siltaa. Ne ovat luonnon puusta tehtyjä ja peltilevyillä päällystettyjä. Joen kannalta niistä ei toistaiseksi ole haittaa, mutta ne lahoavat lähivuosina ja jollei jätettä kerätä pois, voivat peltilevyt aiheuttaa ongelmia. Esitän, että tilannetta seurataan. Kuva 18.

Mökkien ranta-alueet on hoidettu hyvin, mikä edesauttaa kasvillisuuden ja rehevyyden hallintaa.

Kuva 1. Joen pohja keväällä

Kuva 4. Jokeen kaatunut koivu keväällä.

Kuva 7. Pejupensasryteikkö

Kuva 10. Saari

Kuva 13. Toinen pajupensasryteikkö

Kuva 18. Silta Renkajoen yli Veittijärven puron kohdalla.

Arviointikäynti 30.6.2024

Vesitilanne

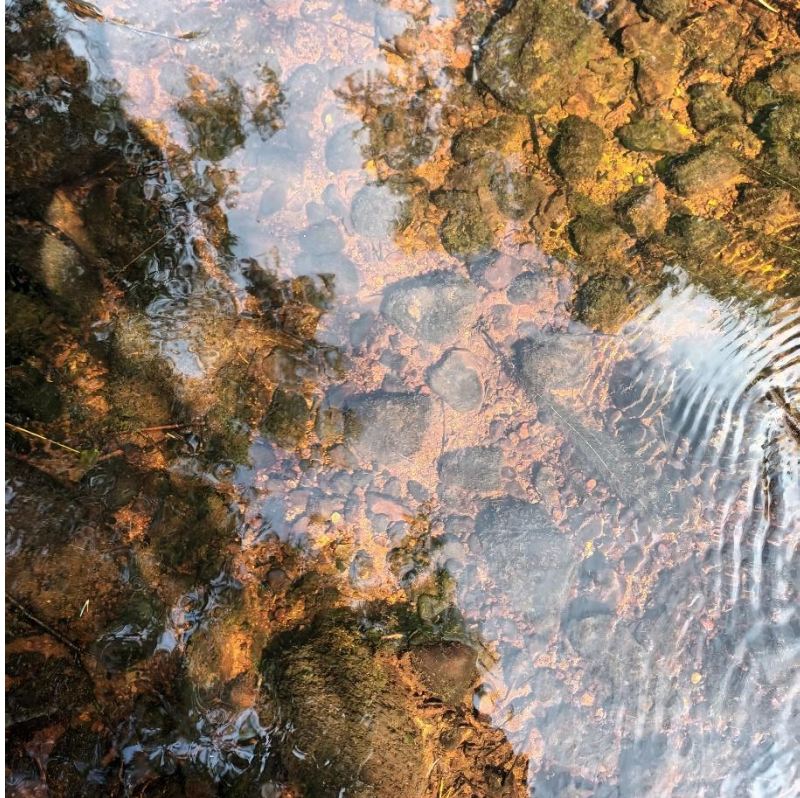
Vesitilanne oli yllättävän hyvä ottaen huomioon alkukesän vähäsateisuuden. Touko-kesäkuun yhteenlaskettu sademäärä Veittijärven alueella oli 51 mm. Vettä joessa oli n 30–80 cm, jolloin laskua keväiseen oli n 20 cm. Virtaus oli hyvää ja selkeästi havaittavaa myös suvantokohdissa. Kuva 2 sekä video 1.

Nyt vähäisemmän veden aikaan havaitsin joen monimuotoisuuden kevättä paremmin. Kyseisellä välillä joki on mutkitteleva, uoma polveilee ja vaihtelee ja väistää esteitä. Virtaus ja syvyysolot vaihtelevat, paikoin vesi virtaa vuolaammin, paikoin virtaus rauhoittuu leveämpään ja syvempään suvantoon. Kuvat 5, 8, 11 ja 14.

Vanha sanonta ”vedellä on nöyrät niskat” kävi hyvin toteen niissä paikoissa, joita pidin kevään käynnin jälkeen huolestuttavimpina veden esteettömän virtaaman kannalta. Vesi kiersi selkeänä uomana jokeen kasvaneet ruokokasvien ja pajujen muodostamat saarekkeet.

Kasvillisuus ja rehevöityminen

Kasvukausi on parhaimmassa vauhdissaan ja se näkyi myös joen kasvillisuudessa. Rehevöityminen on yleensä voimakkainta loppukesällä, jolloin virtaama on vähäisempää eivätkä ravinnepitoisuudet laimene tehokkaasti. Hallitsevana kasvina on lumme, varsinkin suvantokohdissa. Rannoilla kasvoi runsaasti heinää. Paikoin oli havaittavissa kaislaa pieninä lämpäreinä muttei huolestuttavan paljoa. Todennäköisesti rehevöitymistä ruokkivat liete ja ravinteet ainakin osiltaan laskeutuvat joen yläjuoksulle. Tässä on kuitenkin todettava, ettei jäte- ja hulevesien laskusta jokeen ole tietoa.

Kuva 2. Renkajoen pohja kesällä.

VIDEO
1_RENKAJOKI 4_VIRT

Video 1. Joen virtaus Veittijärveen laskevan puron kohdalla.

Kuva 5. Jokeen kaatunut koivu kesällä.

Kuva 8. Pajupensasryteikkö kesällä.

Kuva 11. Saari kesällä.

Kuva 14. Toinen ryteikkö kesällä.

Arviointikäynti 3.9.2024

Vesitilanne

Sateinen elokuu näkyi Renkajoen vesitilanteessa. Vettä oli enemmän kuin keskikesällä mutta vähemmän kuin keväällä. Virtaus oli selkeää. Kovan virtauksen paikoissa, missä pohja oli kovaa, saattoi joen yli kävellä. Kuva 3.

Kasvillisuus ja rehevöityminen

Kasvillisuuden määrä yllätti. Heinäkasvillisuus ja paikoin kaislat vyöryivät joen rantaan varsinkin hitaan virtauksen paikoissa. Kasvillisuus teki paikoin liikkumisen hankalaksi. Lumpeen määrä oli vielä lisääntynyt sitten keskikesän käynnin. Vaikka kasvillisuutta olikin rannoilla paljon niin joki virtasi vapaana ja uoma oli esteetön. Kuvat 6, 9, 12 ja 15.

Kuva 3. Renkajoen pohjaa syksyllä.

Kuva 6. Jokeen kaatunut koivu syksyllä.

Kuva 9. Pajuryteikkö syksyllä.

Kuva 12. Saari syksyllä.

Kuva 15. Toinen ryteikkö syksyllä.

Loppuyhteenveto

Joen kunnostaminen alkaa ongelman tunnistamisesta. Edellä esitettyjen havaintojen perusteella joen ekologinen tila on kohtuullisen hyvä ja mahdollistaa kalojen liikkumisen esteettä.

Jokiuomassa ei ole esteitä eikä keinotekoisia rakenteita. Kivet ja puut saavat joen virtauksen vaihtelemaan, joessa on luontainen koskien ja suvantojen vuorottelu. Polveilevasta ja monimuotoisesta virtauksesta kalat löytävät suojaa ja pohjaeläimet elinpaikkoja. Kasvillisuuden vedenalaisiin osiin kertyy pieneliöstö, joka toimii rankasuodattimen tavoin kuluttaen vedessä olevia ravinteita ja parantaen näin veden laatua. Tällöin jokiuomassa olevat kasvustot eli ryteiköt ovat luonnon omia puhdistamoita.

VIDEO
2_RENKAJOKI 5_VIRT

Video 2. Renkajoen virtaamaa syksyllä 3.9.2024

Mielestäni joen perkaamiseen ei tällä hetkellä ole tarvetta. Parhaiten Renkajoen tilaa kohennetaan selvittämällä valuma-alueilta tuleva kuormitus ja puuttamalla siihen.

Mökkikanta kyseisellä jokiosuudella on vanhaa ja jätevesien käsittelyyn 70 ja 80 luvulla tuskin on kiinnitetty samaa huomiota kuin nykyään. Monet mökeistä on aivan joen rannassa. Kiinteistöjen aiheuttamaa kuormitusta voidaan selvittää esimerkiksi mittauksin ja analyysein tai viranomaisten tekemillä tarkastuksilla jätevesien käsittelystä.

Joen kunnan tarkkailu on perusteltua tehdä säännöllisesti painopisteenä veden esteetön virtaus varsinkin vähäisen veden aikaan.

Kuvausajankohdat:

Kevät 14.05.2024

Kesä 30.06.2024

Syksy 03.09.2024

Kuva 17. Renkajoki syksyllä.